

המקום שאליו הוא מחובר

ז'אק ז'אנו במוזיאון רמת גן

היומיומית. והלא-מושג, לתפיסתו, נמצא לעתים דווקא במילים ולא בחומר.

יש משהו ממכר בחוסר החשיבות שז'אנו מקדיש לאמנות העילית. יש משהו מרגש באופן שבו הוא עוסק ביצירה כחלק בלתי נפרד מהיומיום שלו. כמעט מתבקש לחשוב על מרסל דושאן, אבי הרדי מייד, שהגיע בדרכו אל ההכרה כי מעשה האמנות הוא כל מעשה של אמן, וכך מצא את עצמו מכריז כי כל מה שהוא עושה הוא אמנות, וישב לשחק את משחק השח עם חבריו. בפן אחר עבודתו של ז'אנו מתחברת עם מה שנקרא "דלות החומר", במונח המלא של המילה. המושג הזה, שנקבע על ידי שרה ברייטברג סמל, לא כלל את ז'אנו בהגדרתו, אבל ז'אנו מגלם ביצירתו את אותו המושג שטבעה ברייטברג מבלי שהתכוון. דלות חומר במקרה של ז'אנו היא דלות מרצון ודלות הנובעת מתפיסתו את מעשה האמנות. אבל ז'אנו אינו עוסק בהצהרות. הוא עוסק בעשייה. הוא מרכיב ומפרק חומרים לכלל מוצרי אמנות. כל אחד מהם הוא עשייה שכוללת את עצמו ואת סביבתו. גרוטאות ההופכות להיות בעלות חיות חדשה וצורה חדשה, ברזל ההופך להיות קל וקרטון ההופך להיות כבד, זכוכית ההופכת לאטומה, וחומר אטום ההופך להיות שקוף. כל אלה מתחברים למשפטים שלמים המורכבים ממילים קצרות.

אוצר: מאיר אהרונוסון

ז'אק ז'אנו מציב בחלל המוזיאון מבנים מברזל חלוד המתארים ערים ומקבצי בתים המדמים ביצורים מחד ומאידך חלום של עבר. אין זה חלום על מערך אוטופי אלא חלום של ערגה. משאריות של ברזל, כמעט במסורת האמנות הענייה, בונה ז'אנו את המייצבים שלו וממלא את חלומו.

בתוך מעשה האמנות ז'אנו הוא לכאורה סוג של בן חורג שאינו מחויב למהלך חברתי המתבקש מאמן, אבל למעשה הוא אולי מהבודדים שמחויב למהלך חברתי-פוליטי מלא. ז'אנו עושה את עבודותיו מחומרים שאחרים בחרו להעלים. את כל העבודות הוא יוצר מברזל שלא נמצא לו שימוש והיה בדרכו, כדרך הברזל, אל כבשני ההתכה.

בסדרת עבודות של בתים העשויים משאריות חומרים שהוא מוציא במזבלות ובמגרשי פסולת, ז'אנו מרכיב מבנים במקבצים המדמים ערים בצורות, גיבובי בתים על מורד הר, כפרים נטושים וכפרים מדומים. בתים יפים בכיעורם, משהו שטבוע בדמו של ז'אנו כחלק מהדי-אן-אי שלו. חלק אחר שטבוע בז'אנו הוא סוג של כבוד לכתוב ולמילה. למרות הניסיון שלו להעלים זאת, המילה הכתובה בעבורו היא מנשאה לרעיונות. ברבות מעבודותיו, גם כאלה שאינן מוצגות בתערוכה, המילים הופכות ליותר ממשמעותן. הן הופכות לעיטור של המבנה. הן הופכות לקו המקשר בין המקום לבין המקומות האחרים. למען הסר ספק, ז'אנו אינו איש דתי. ז'אנו הוא אדם הרואה בחיים מהלך מתמשך המורכב גם ממה שאינו מושג בפרקטיקה

